

B O E K B E S P R E K I N G

=====

- Moser, M. - Die Röhrlinge und Blätterpilze (Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales), 4e druk. In H. Gams, Kleine Kryptogamenflora, band IIb/2 - Basidiomycetes - 2e deel. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart 1978, 532 pag., 429 fig. en 1 kleurenkaart. Geb. DM 58.

De nieuwe "Moser" is uit! Een gebeurtenis, waarnaar in het mycologenwereldje reikhalzend werd uitgezien, temeer daar de derde druk van deze plaatjeszwammenflora al enige jaren is uitverkocht.

Kleine kinderen worden groot. Het eens zo handzame kleine boekje, dat je ongemerkt in je zak meedroeg, is nu uitgegroeid tot een stevige pil van meer dan 500 blz. waar de meeste zakken niet op berekend zijn. Er staan dan ook 3150 soorten in; 600 meer dan in de derde druk van 1967. Voor een gedeelte is deze wat onstuimige groei te danken aan het opnemen van *Cyphella*-achtigen en *Gasteromyceten*, waarvan nauwe verwantschap met groepen uit de plaatjeszwammen vrij zeker is; voor een veel groter deel echter aan de snelle toename van het aantal plaatjeszwammen in Europa. Het einde van deze groei is nog lang niet in zicht, vooral daar Moser streeft naar een plaatjeszwammenflora voor heel Europa en vooral Zuid, Zuid-Oost en Noord Europa mycologisch nog slecht bekend zijn; maar ook de stroom van nieuwe soorten uit West en Midden Europa is nog lang niet opgedroogd.

Moser's flora voor de Europese plaatjeszwammen en boleten is zo opgezet, dat hij vrijwel geheel uit determineertabellen bestaat en de zeer beknopte beschrijvende gegevens in de tabellen zijn opgenomen. Bij het kiezen van de sleutelkenmerken gaat de auteur zoveel mogelijk uit van makroskopische kenmerken; slechts als het niet anders kan wordt naar mikroskopische kenmerken gegrepen. Dit is zowel de kracht als de zwakte van het boek. Voor duizenden amateurs is het gebruik van een mikroskoop nog steeds onmogelijk of zeer moeilijk; zij worden met dit boek zo goed mogelijk geholpen. Daar staat tegenover, dat door meer met mikroskopische sleutelkenmerken te werken, aanzienlijk trefzekerder determinatietabellen gemaakt zouden kunnen worden; de meer getrainde amateurs en vakmensen worden dus niet zo goed geholpen als mogelijk zou zijn. Gelukkig worden in de beschrijvingen bijna altijd de sporenmaten gegeven en vaak iets over cystiden gezegd.

Dat "Moser" toch ook de gevorderde amateur en de vakman veel te bieden heeft, komt vooral omdat de auteur ernaar streeft zoveel mogelijk nieuwe soorten en herontdekte oude soorten in zijn

tabellen op te nemen, waardoor zijn boekje thans het enige redelijke overzicht van de Europese plaatjeszwammen en boleten is. Een konkurrent was vroeger de "Flore analytique" van Kühner en Romagnesi, maar die is thans zo'n 25 jaar oud en langzamerhand zeer onvolledig geworden. (Hoewel dat boek door zijn degelijke opzet m.i. nog steeds onmisbaar is voor elke mycoloog.)

De in de tabellen opgenomen beschrijvingen zijn uiteraard zeer beknopt. Vaak zal de gebruiker willen weten, waar hij een afbeelding of een uitgebreide beschrijving kan vinden. Wat de afbeelding betreft wordt hij door Moser goed geholpen. Bij relatief gemakkelijk herkenbare soorten als bijv. *Flammulina velutipes* en *Micromphale perforans* wordt zelfs naar 6 platen in de literatuur verwezen. Verwijzingen naar beschrijvingen komen echter niet of nauwelijks voor. Op pag. 153 is in de 4e druk naast *Hohenbuehelia atrocoerulea* nu *H. grisea* opgenomen n.a.v. Singer's recente beschrijving van deze Amerikaanse soort in Europa. De aanduiding "Z. Pilzk. 43: 123" zou de gebruiker een grote dienst bewijzen. Op pag. 150 is de naam *Marasmiellus caespitosus* in de plaats gekomen van *M. trabutii*, ongetwijfeld n.a.v. het artikeltje van Noordeloos, waarin de enige moderne beschrijving van deze soort staat; de verwijzing "Pers. 8: 223" zou de weg daarheen wijzen. Versterking van deze "doorwijsfunctie" lijkt mij een zeer gewenste verbetering van Moser's flora.

Bij het gebruik van het boek ontdekt men hier en daar wel wat mankementen. Ik wil echter niet teveel op details ingaan. Het is wel mijn indruk dat er wat meer schoonheidsfoutjes in zitten dan in de vorige druk. Enkele zaken moeten mij echter toch van het hart.

De nieuwe nummering van de taksa ervaar ik als zeer onpraktisch. Nummers van 8 cijfers (door punten onderbroken!) zijn niet te hanteren. Dat blijkt het duidelijkst wanneer er naar meerdere nummers tegelijk verwezen wordt.

De criteria voor het opnemen van soorten zijn onduidelijk. Waarom bv. wel *Amanita iodinae* (zeer zeldzaam en strikt mediterraan) en niet *A. boudieri* (minder zeldzaam en minder strikt mediterraan)?

In de tabellen worden de kenmerken soms te weinig tegenover elkaar geplaatst. Een mooi voorbeeld is de keuze tussen *Hohenbuehelia atrocoerulea* en *H. grisea* op pag. 153, waarbij voor verschillende eigenschappen van de ene soort niet de vergelijkbare eigenschappen van de andere genoemd worden.

Alles bij elkaar genomen moet echter gezegd worden, dat de 4e druk van "Moser" uniek is en onmisbaar voor een ieder, die zich serieus in de plaatjeszwammen en boleten wil verdiepen. Er is dan ook alle reden om Dr. Moser dankbaar te zijn voor de geweldige hoeveelheid werk die hij voor deze herdruk moet hebben verricht.

Emoto, Y. - The Myxomycetes of Japan. 1977. Sangyo Tosho Publishing Co., Ltd. Tokyo, Japan. 264 pg.
123 platen in kleur, 2 in grijswit, 3 foto's.
Formaat 20 x 26 cm. Prijs \$ 125.- (equivalent, met de bijkomende kosten, circa f 310.-)

Dit boek is een verzameling van prachtige kleurenillustraties en beschrijvingen van 250 in Japan voorkomende soorten Myxomyceten. Het materiaal is door Dr. Emoto bewerkt, en toen hij de universiteit van Tokyo verliet is het op zijn verzoek bewaard in de I.A.M. Culture Collection of Microorganisms van deze universiteit. Daar konden ze door de uitgever Hiroshi Ilzuka uitvoerig bestudeerd worden. De kulturen worden nu bewaard in het National Science Museum 3-23-1, Hyakunicho, Shinjuku, Tokyo, Japan 160, waar ze opgevraagd kunnen worden voor wetenschappelijk onderzoek.

Het boek is keurig uitgegeven op goed papier en met een degelijke kافت. De platen -door drie artiesten vervaardigd- zijn zeer goed gereproduceerd en geven naast habitus beelden ook goed de mikroskopische kenmerken weer.

Het is jammer dat er totaal geen literatuur wordt vermeld. Dit stoort des te meer wanneer het soorten betreft, die niet in de nieuwste wereld-monografie zijn opgenomen (Martin & Alexopoulos 1969) omdat het dan moeilijk wordt de oorspronkelijke beschrijving te achterhalen. Dit geldt voor de volgende soorten: *Ceratiomyxa descendens* Emoto, *Stemonitis syncarpa* (Yamashiro) Emoto en *Physarum puniceum* Emoto. Enkele soorten die in voornoemde monografie wel beschreven, maar niet afgebeeld zijn, zijn hier goed geïllustreerd, zoals *Diderma imperiale* Emoto (blz. 225). Het is uit de figuren echter niet recht duidelijk waarin deze soort van de op de twee volgende bladzijden geïllustreerde en beschreven *Diderma simplex* (Schroeter) Lister verschilt, hoewel volgens de beschrijvingen het capillitium van de ene dun en van de andere dik is, en de ene in het bezit zou zijn van een columella en de andere niet.

De bruikbaarheid en de uitvoerigheid van de beschrijvingen lopen nogal uiteen, en er zijn nogal wat type-fouten blijven staan, zowel in de tekst als in de namen. De wijze waarop de figuren in voetnoten verklaard worden is weinig overzichtelijk. Een ander nadeel van het boek is, dat, waar meerdere vormen afgebeeld zijn, niet is aangegeven bij welk habitus beeld de mikroskopische details behoren; b.v. *Arcyria incarnata* Persoon (blz. 70, plaat 35). Ook staat er op blz. 105 fig. 6 een spore afgebeeld waarvan alleen vermeld wordt dat het een spore is, niet waarvan. Van *Clastoderma debaryanum* Blytt wordt de door Emoto beschreven variëteit *imperatoria* wel afgebeeld, maar niet genoemd, ook is de variëteit niet mede verwerkt in de beschrijving. Jammer.

Aangezien het boek geen determinatietabellen bevat, geen literatuur en geen kritische opmerkingen, moet het niet gezien worden als een "must". Het is echter wel een prachtige aanvulling op reeds bestaande boeken, vooral omdat de beschrijvingen ten dele (en misschien zelfs helemaal?) werkelijk op het uit Japan afkomstige materiaal slaan, en niet voor de zoveelste keer geheel zijn overgenomen uit bestaande boeken. De mooie, duidelijke platen zijn op slechts een paar uitzonderingen na, ook nieuw en hebben eveneens betrekking op het in Japan gevonden materiaal hoewel niet vermeld wordt om welk materiaal het precies gaat. Dit zou toch wel praktisch zijn geweest in verband met de mogelijkheid het materiaal op te vragen.

N.E. Nanninga-Bremekamp
 Utrechtseweg 422
 6865 CP Doornwerth

MOMENT NATUUR.....

"... De Nederlandse Mycologische Vereniging, mensen die de kennis van de zwammen bij zich dragen, maakt zich hevig zorgen over de achteruitgang van de amanieten, russula's en boleten en de vertegenwoordigers van de andere families uit dit bodemrijk. Wie nu paddestoelen plukt zoals wij vroeger, bij bossen, en er allerlei herfstflora's mee inricht, om verschimmelde, ingedroogde en verschrompelde vruchtlichaampjes na een dag weer weg te gooien - behoort met de milieupolitie in aanraking te komen. Die mycologen zitten er zo vol van - van het wegroefprobleem - dat zij er een dag over gaan praten. Morgen komt een groot deel van de ongeveer 350 aangesloten leden in het Rijksherbarium te Leiden bijeen. De klub heeft een historie van ruim zeventig jaar achter zich. Het